

> Sessizlikten Eyleme: Fransa'daki Çinliler

Ya-Han Chuang, Ulusal Demografik Araştırmalar Enstitüsü (INED), Fransa, **Emilie Tran**, Hong Kong Baptist Üniversitesi ve **Hélène Le Bail**, CNRS, CERI-Sciences Po Paris, Fransa

Fransa'da doğmuş Asyalılar Paris'te Asyalı karşıtı ırksal adaletsizliği protesto ediyor.
Fotoğraf: Camille Millerand.

Birleşik Krallık ve Hollanda gibi ülkelerde olduğu gibi, Fransa'daki Çinli komünitesinin tarihi de yirminci yüzyılın başına dayanmaktadır. Çinlilerin ilk dönemlerdeki mevcudiyeti, üç faktöre bağlıdır: sömürgecilik, 1. Dünya Savaşı'nda Çinli emekçilerin çalıştırılması ve iki savaş arasındaki dönemde öğrencilerin geçici ikameti. Bu erken dönem hareketliliğin son dönemdeki göç dalgaları üzerinde etkisi olmuştur: 1978'den sonra önceki göç ağlarının yenilenmesi sonucunda Zhejiang Bölgesi'ndeki Wenzhou, bugünlerde Fransa'daki Çinli göçmenlerin ve onların soyundan gelenlerin temel menşe yeridir. Dahası, Fransız sömürgeciliğinin miraslarından biri, 1970'ler ve 1980'lerde Kamboçya, Vietnam ve Laos'tan mülteci olarak gelen, Güneydoğu Asyalı olup Çin'de doğmamış Çinlilerin varlığıdır. Yüzyılın başından beri Fransa'daki etnik Çin nüfusun yapısı, menşe ülkesi, göç yolları ve sınıf açısından daha da çeşitlenmiştir. Fransa, [kuzey Çin'den](#), özellikle de 1990'larda planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçişteki kitlesel işten çıkarmalardan etkilenen yerlerden gelen çok sayıda göçmenin varış yeri olmuştur. Genel anlamda [öğrenci vizesi](#), Avrupa Birliği'ne temel yasal giriş kanalı olmayı sürdürmektedir. Fransa'da okuyan [Çinli yabancı öğrenciler](#), Faslılardan sonra ülkedeki ikinci büyük (%9) yabancı öğrenci grubudur.

Fransa, Avrupa'daki en büyük Çinli diaspora nüfuslarından birine sahiptir. Fransa'da resmi etnik istatistik tutulmasına rağmen 400.000 civarında Çinli göçmen ve onların soyundan gelenlerin olduğu tahmin edilmektedir. Ülke içinde yaşayan yabancılar arasında Çin Halk Cumhuriyeti'nden (ÇHC) gelen vatandaşlar en büyük beşinci grubu oluşturmaktadır. Yalnızca eğitim, istihdam ve ekonomik statü (zengin yatırımcılar, ulusötesi tüccarlar, profesyoneller, öğrenciler, girişimciler ve işçiler) açısından değil, nesiller, hareketlilik ve Fransız toplumuna katılım açısından da çeşitlilik barındırmaktadırlar. Bu çeşitliliğe rağmen bazı ortaklıklar bulunmaktadır. Bunlara örnekler, Güneydoğu Asya'dan gelen etnik Çinliler ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden (genel olarak Wenzhou'dan) gelen göçmenler arasında diasporal genişimci alanında iş birliği, ve son dönemlerde güvenlik meseleleri ve gündelik ırkçılığı kınamak amacı taşıyan kolektif eylemlerin yükselişidir.

> Irkçılığa karşı kolektif eylem

Paris ve banliyölerindeki Çinli komünitesi, hırsızlığın ve adi suçların kurbanı olmuştur. Çok etnik grubun bir arada yaşadığı, sosyoekonomik yoksunluk çeken mahallelerde Çinli işletmelerin ve (cömert düğün ziyafetleri gibi) kutlamaların yoğunluğu nedeniyle Çinlilerin zengin olduğu dü-

şünülmektedir; aynı zamanda Çinliler saldırıya uğradıktan ve soyulduktan sonra polisi arama konusunda tereddütlü olmaları nedeniyle daha kırılgandır. Güvencesiz statüleri ve Fransız siyasetine kayıtsızlıkları, hem kayıt dışı göçmenlerin hem de küçük girişimcilerin tarihsel olarak [mobilizasyona katılma konusunda tereddütlü olmalarına neden olmuştur](#).

Fakat son yılda, artan güvenlik edişeleri ve olayların arasında, çalışkanlıkları ve dikkat çekmekten çekinmeleri nedeniyle bir zamanlar sessiz ya hatta *model azınlık* olarak da bilinen Paris'teki Çinli komünitesi, polis koruması talep etmek amacıyla beş civarında büyük gösteri organize etti. Bazılarında "[yurtdışındaki vatandaşları korumak](#)" amacıyla Çin büyükelçiliği tarafından da desteklendiler. Bu dayanak, vatandaşlarının çıkarlarının tehlikede olduğu yerlerde gücünü göstermek için 2012 yılından beri Çin hükümeti için bir öncelik olmuştur. Bu beş kolektif eylem, mobilizasyon örüntüleri açısından farklılıklar gösteriyordu: üçü büyük sokak gösterileriydi; biri (başarısız) bir baskı grubuna dönüşen bir girişimciler derneğiydi, diğerleri ise sokak isyanı ve barışçıl yürüyüşün bir karışımıydı. Eylemler genellikle belirli bir semtte Çinli sakinlerin ve tüccarların yaşadığı güvensizliği vurgulamak için gerçekleşiyordu ve ortak taleplere sahipti: semtteki polis devriyesi sayısının artırılması, kanunları çiğneyenler için cezaları güçlendirmek ve Çinli kurbanların polise şikayette bulunmalarını sağlayacak prosedürü kolaylaştırmak.

[2016 yılında Paris'in bir banliyösünde Çinli bir işçinin öldürülmesinden sonra gerçekleşen sokak eylemi](#), bir dönüm noktası oldu. Burada ikinci nesil daha aktif bir rol aldı. [Fransa doğumlu etnik Çinliler iddialarını](#), etnik Çinlileri ya da diğer Asyalıları hedef alan şiddetin altında yatan yapısal ırkçılığı vurgulayacak şekilde yeni bir çerçeveye oturtular. Çinlilerin aktivizmi ve Asyalı toplumsal hareketler Kuzey Amerika ve Avustralya'da uzun süredir inceleniyor olsa da Avrupa için yeni bir araştırma konusudur. Fransa'da duruma bakınca Fransa Çinlileri tarafından harekete geçirilmiş üç temel eylem biçimi görmek mümkündür. Bunların hepsi de basma kalıp temsillerle ve tanınma arayışıyla ilgilidir: (1) kolektif hafızanın toplanması ve iletimi; (2) hedef gösteren şiddete karşı mobilizasyon; ve (3) Asyalılara dair basma kalıp temsilleri analiz etedecek ve bu temsilleri değiştirecek [kültürel aktivizm](#).

Fransa doğumlu Çinlilerin yakın dönemdeki eylemlerini anlayabilmek için, çevrimiçi sosyal ağların yayılmaya ve bireysel deneyimleri kolektif deneyime dönüştürmek için bir alan sunmaya başladığı 2000'lerin başına dönmek gerekmektedir. Özellikle ortak mikroagresyon deneyimlerine ve üstü kapalı ırkçı hakaretlere dair pek çok şey paylaşıyordu. Fransız Çinliler özellikle Facebook ve daha sonrasında WeChat ve Twitter'da forumlar ve tartışma grupları oluşturmaya başladılar. Bu gruplarda deneyimlerini temel olarak Fransızca, bazen de Çince ve diğer Asya dilleriyle karıştırarak paylaşıyorlardı.

2016 yılından sonra gelişen "kültürel aktivizm", temel olarak kısa videolar, bloglar, YouTube kanalları, internet dizileri ve podcastler gibi çevrimiçi araçları kullanıyor, sanat ve medya çevrelerinden Fransa doğumlu Asyalılar arasında etkileşim için yeni fırsatlar oluşturmuyordu. 2016'dan beri pek çok kişi kolektif bir kimliğin inşasına ve Fransa'daki Asyalı karşıtı ırkçılığa karşı savunuya katkıda bulundu. Bazıları (örneğin Grace Ly'nin ünlü Afro-feminist Rokhaya Diallo'yla birlikte yaptığı podcasti [Kiffe ta race](#) veya Asyalı Fransızların Black Lives Matter protestolarına katılması) kendi eylemleriyle diğer azınlıkların iddiaları arasında bir köprü oluşturdu. Bunlar etnik gruplar arası gerilimleri etkisiz kılmaya çalışıyordu. Diğerleri, Asyalı kadınların erotikleştirilmesini ve Asyalı erkeklerin iktidarsızlaştırılmasını yapı söküme uğratarak etnik-ırksal meseleleri toplumsal cinsiyet meseleleriyle kesişirdi.

2020 yılında COVID-19, Çin'e, "gerçek Çin hikayesi" olarak adlandırdığı anlatıyı yaymak üzere yurt dışındaki Çinlilerin desteğini harekete geçiren, özgün bir uluslararası kamu diplomasisi oluşturma imkanı sundu. ÇHC'nin, son dönem etnik Çin aktivizmini COVID-19 salgınının ateşlediği Asyalı karşıtı ırkçılığa karşı kendi çıkarı için kullanıp kullanmayacağını ya da ne kadar kullanacağını zaman gösterecek. Birinci, ikinci ve üçüncü nesillerden etnik Çinlilerin anavatanlarının ulusötesi açılımına ve mobilizasyon çabalarına nasıl tepki göstereceklerini karşılaştırmak daha da ilginç olacaktır. ■

Ya-Han Chuang'a ulaşmak için <ya-han.chuang@ined.fr>

Emilie Tran'a ulaşmak için <emilietran@hkbu.edu.hk>

Hélène Le Bail'e ulaşmak için <helene.lebail@sciencespo.fr>